

Tid Tisdagen den 4 februari 2014 kl 17.00 – 19.00
Plats Bolindersalen, Tekniska nämndhuset
Justerat Tisdagen den 4 februari 2014

Katarina Luhr

Jonas Nilsson

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Katarina Luhr (MP) vice ordföranden

Jonas Nilsson (M)
Torbjörn Erbe (M)
Nils Ingelström (M)
Frida Metso Johansson (FP)
Mikael Magnusson (S)
Åsa Wester (S)
Fredrik Canerstam (S)
Mats E. P. Lindqvist (MP)
Stellan F Hamrin (V)

Tjänstgörande ersättare:

Anders Thureson (M) för Per Ola Bosson (M)
Viktor Strååt (M) för Helena Levy (M)
Maria Brogren (C) för Per Ankersjö (C)

Ersättare:

Andreas Lundin (M)
Magnus Liljegren (FP)
Ola J Hedin (FP) §§ 1-19, 21-25
Ellinor Rindevall (S)
Måns Lönnroth (S)
Jenny Schöldin (S)
Charles Berkow (MP)
Clara Lindgren (MP)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Gunnar Söderholm, Håkan Andersson, Gustaf Landahl, Anna Mróz, Ulf Mohlander, Selma Musabasic, Magnus Sannebro, Daniel Selin, Kristofer Stjernqvist, Maria Svanholm, Emily Tjäder, Malin Täftefur, Per Erik Österlund och Pia Winbladh Högfors samt personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-23, 25 och borgarrådssekreteraren Markus Berensson.

§ 20**Stockholms Hamn AB:s provotidsredovisning avseende bulleremissioner från hamnverksamheten och tågtrafiken i Värtahamnen-Frihamnen****Remiss från mark- och miljödomstolen, mål nr M 2807-07**

Dnr 2007-3605

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar enligt miljöförvaltningens förslag:

- 1 Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar att återropa förvaltningens yttrande som svar på remissen.
- 2 Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar att översända beslutet till mark- och miljödomstolen.
- 3 Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Handlingar i ärendet

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande från den 20 januari 2014.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Vice ordföranden Katarina Luhr (MP) finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Vid protokollet
Kristofer Stjernqvist

Rätt utdraget intygar:

Handläggare
Anna Mróz
Telefon: 08-508 28 182

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2014-02-04 p. 20

Stockholms Hamn AB:s prövotidsredovisning avseende bulleremissioner från hamnverksamheten och tågtrafiken i Värtahamnen-Frihamnen

Remiss från mark- och miljödomstolen, mål nr M 2807-07

Förvaltningens förslag till beslut

1. Åberopa förvaltningens yttrande som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.
3. Översända beslutet till mark- och miljödomstolen.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms Hamn AB (Hamnen) har i juni 2013 ingett en prövotidsredovisning till mark- och miljödomstolen med förslag till slutliga villkor för buller från hamnverksamheten i Värtahamnen - Frihamnen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrade sig över Hamnens redovisning vid nämndsammanträdet den 24 september 2013. I yttrandet framfördes att nämnden i huvudsak är positiv till Hamnens villkorsförslag men att villkoren och den bullerutredning som ligger till grund för villkorsförslagen behöver kompletteras och förtydligas i ett antal avseenden. Mark- och miljödomstolen har nu gett nämnden möjlighet att senast den 10 februari 2014 yttra sig över Hamnens bemötande av nämndens och övriga remissinstansers synpunkter.

Förvaltningen är positiv till flera av de förtydliganden och åtagande som Hamnen nu framfört. Miljöförvaltningen vidhåller dock att Hamnens prøvotidsredovisningar avseende dels Hamnens möjligheter att införa differentierade hamnavgifter i syfte att uppnå lägsta möjliga bullernivå, dels Hamnens möjlighet att teckna avtal med trafikerande rederier fortfarande behöver kompletteras. Förvaltningen vidhåller även att begränsningsvärdet för momentana ljud från containerhanteringen bör sänkas med 5 dBA till 60 dBA, angivet som L95-värde, så att det bättre speglar de faktiska ljudnivåerna från Containerterminalen. Vidare anser förvaltningen att det i villkoret gällande momentana ljud från den hamnrelaterade tågtrafiken ska anges att bullerdämpande åtgärder på befintliga bostadshus, som säkerställer att inomhusriktvärdet för momentana ljud inomhus kan innehållas, ska vidtas så snart som möjligt men senast två år från lagakraftvunnen dom.

Därutöver behöver ett antal begrepp som används i Hamnens förslag till villkor, så som t.ex. ”regelbundet överskridande” och ”årsmedelnatt”, förklaras närmare.

Bakgrund

Stockholms Hamn AB (Hamnen) har i juni 2013 ingett en prøvotidsredovisning till mark- och miljödomstolen med förslag till slutliga villkor för ekvivalenta, momentana och lågfrekventa ljudnivåer från hamnverksamheten i Värtahamnen - Frihamnen samt för momentana ljudnivåer från den hamnrelaterade tågtrafiken.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har vid nämndsammanträdet den 24 september 2013 yttrat sig till domstolen över Hamnens förslag (bilaga 1). I yttrandet framfördes att nämnden i huvudsak är positiv till Hamnens villkorsförslag men att villkoren och den bullerutredning som ligger till grund för villkorsförslagen behöver kompletteras och förtydligas i ett antal avseenden. Nämnden ansåg bl.a. att det inte var möjligt att ta ställning till de begränsningsvärden för ekvivalenta ljudnivåer som föreslogs av Hamnen då det inte framgick av redovisningen i vilken utsträckning Hamnen har möjlighet att begränsa bullret från trafikerande rederier.

Hamnen har nu bemött nämndens och övriga remissinstansers synpunkter och mark- och miljödomstolen har gett nämnden

möjlighet att senast den 10 februari 2014 yttra sig över Hamnens bemötande.

Hamnens bemötande av remissinstansernas synpunkter kan läsas i sin helhet bilaga 2.

Förvaltningens synpunkter

Nedan återges och kommenteras Hamnens bemötande av framför allt miljö- och hälsoskyddsnämndens synpunkter.

Hamnen angående prøvotidsredovisningen av deras möjligheter att begränsa buller från fartyg

Hamnen vill i frågan om möjligheten att begränsa buller från fartyg hänvisa till vad Hamnen anfört i fråga om möjligheten att införa differentierade hamnavgifter i Hamnens yttrande den 14 december 2012.

Hamnen har även ingett nedanstående punktlista över de åtgärder som skulle behöva vidtas på fartyg samt andra bullerkällor för att klara bullervillkor motsvarande riktvärden för nyetablerad industri:

- Kryssningsfartyg med en ljudeffekt över 105 dBA får ej ligga vid Frihamnspiren under kvälls- och nattperioden.
- Containerterminalen får ej köra kranen under nattperioden, alternativt dämpas kranen med 5 dB.
- Baltic Princess - Värtapiren färjeläge 4 - utlopp (skorsten) och ventilation på styrbord sida dämpas 5-8 dB.
- Sea Wind - Värtapiren färjeläge 1 - utlopp dämpas 5 dB.
- Silja Symphony och Silja Serenade, Värtapiren färjeläge 3 - utlopp dämpas 3-4 dB.
- Fartyg får ej trafikera hamnens vattenområde under nattperioden.
- Antalet anløp/avgångar till/från Värtapiren begränsas under kvällsperioden för att minska trafikmängden inom området.
- Truckar får ej trafikera Södra Hamnvägen under kvälls- och nattperioden.

Hamnen anger dock att de ovan angivna åtgärderna dels skulle utgöra en inskränkning av möjligheten att angöra med fartyg i hamnen, dels kräver åtgärder på fartyg över vilka Hamnen inte har den rättsliga och faktiska rådigheten.

Förvaltningens synpunkter på Hamnens bemötande

Yttrandet från den 14 december 2012 som Hamnen hänvisar till avser Hamnens prøvotidsredovisning till domstolen av deras möjligheter att införa differentierade hamnavgifterna i syfte att uppnå lägsta möjliga bullernivå. Hamnen framförde i det sammanhanget bl.a. att det är svårt att hitta ett enhetligt system

för differentiering av hamnavgifterna på grund av att det finns så många källor på fartygen som ger upphov till buller.

Hamnens yttrande bemöttes av miljö- och hälsoskyddsnämnden vid nämndsammanträdet den 12 mars 2013. Nämnden angav i sitt remissvar till domstolen att Hamnens utredning i den del som avser bullerfrågan behöver kompletteras med följande uppgifter:

- En beskrivning av vilka modeller/system för differentiering av hamnavgifterna som utretts och vilka svårigheter och/eller möjligheter som identifierats i och med detta.
- En redogörelse för om en differentierad hamnavgift kan utformas som en tilläggsavgift för fartyg som genererar ljudnivåer som är högre än de bullervillkor som kommer fastställas för Värtahamnen - Frihamnen.
- Ett förtydligande om de utredningar och initiativ på nationell och internationell nivå som beskrivs i Hamnens utredning även omfattar bullerreducerande åtgärder.

De kompletteringar som nämnden efterfrågat har så vitt förvaltningen känner till ännu inte redovisats av Hamnen.

Vad gäller den av nämnden efterfrågade prövotidsredovisningen gällande Hamnens möjligheter att minska bulleremissioner från fartyg genom avtal med rederierna, har Hamnen i sitt nu ingivna bemötande (av länsstyrelsens synpunkter) bl.a. hänvisat till mark och miljödomstolens dom den 24 maj 2012 för Kapellskärs hamn. Hamnen framför att fråga om avtal med rederier även behandlats i det målet och att domstolen i det fallet inte funnit anledning att göra annat övervägande än att notera att Hamnen arbetar med att försöka träffa frivilliga uppgörelser.

Förvaltningen kan konstatera att det av domskälen i målet gällande Kapellskärs hamn framgår att sökande bl.a. sammanträffat med företrädare för de rederier som trafikerar Kapellskärs hamn och diskuterat möjligheterna att vidta bullerbegränsande åtgärder på fartygen. Ett rederi har därefter vidtagit sådana åtgärder på ventilationssystem och hjälpmaskiner. I det fall Hamnen haft motsvarande diskussioner om konkreta bullerdämpande åtgärder på fartyg med representanter för rederier som trafikerar Värtahamnen-Frihamnen bör detta redovisas av Hamnen även i det nu pågående målet. Vidare bör även utfallet av sådana diskussioner redovisas tillsammans med en förklaring av varför avtal om bullerdämpande åtgärder på i

vart fall fartyg i linjetrafik enligt Hamnen inte är möjliga att teckna. Detta bör redovisas för att det ska vara möjligt för domstolen att även i det här målet bedöma vilket tillvägagångssätt som är lämpligast för att begränsa buller från fartygen.

Vad gäller den lista över bullerdämpande åtgärder som Hamnen redovisat, delar miljöförvaltningen Hamnens uppfattning att det inte är lämpligt att krav ställs på Hamnen som innebär att hamnen skulle behöva stängas nattetid eller att fartygens möjlighet att angöra hamnen på annat sätt skulle begränsas. Det är dock endast för två av de listade åtgärderna (punktsats 6 och 7 räknat uppifrån) som det tydligt framgår att åtgärderna skulle få sådana konsekvenser för hamnverksamheten. Förvaltningen anser därför att Hamnens invändningar mot de listade åtgärderna skulle bli lättare att förstå om det för respektive punkt gavs en närmare förklaring till svårigheterna och även eventuella möjligheter med respektive åtgärd.

Mot bakgrund av ovanstående vidhåller miljöförvaltningen att Hamnens prøvotidsredovisningar fortfarande behöver kompletteras avseende både Hamnens möjligheter att införa differentierade hamnavgifter i syfte att uppnå lägsta möjliga bullernivå samt möjligheten att teckna avtal med trafikerande rederier. Först när Hamnens redovisning gällande sina möjligheter att begränsa buller är tillräckligt belyst kan domstolen ta ställning till de slutliga begränsningsvärden som ska gälla i Värtahamnen-Frihamnen.

Hamnen angående nämndens synpunkter på Hamnens yrkande gällande villkor för *ekvivalenta ljud*

Nämnden har önskat att föreslagna villkor ska preciseras i fråga om vad som ska gälla fram till år 2016, då Värtapiren antas vara utbyggd. Hamnens förslag är dock att nu föreslagna villkor även ska gälla för Hamnens verksamhet fram till den tidpunkt då Värtahamnen i den tillståndsgivna utformningen tas i drift.

Förvaltningens synpunkter på Hamnens bemötande

Nämnden har efterfrågat ett förtydligande vad gäller begränsningsvärdena för ekvivalent ljud enligt Hamnens förstahandsyrkande fram till och med färdigställandet av Värtapiren. Detta som följd av att Hamnen i tidigare samråd med förvaltningen uppgett att villkoret avsåg hamnverksamheten efter Värtapirens utbyggnad.

Förvaltningen godtar Hamnens nu ingivna förtydligande i denna fråga och har inget ytterligare att tillägga.

Hamnen angående nämndens synpunkt att även Hamnens *förstahandsyrkande* gällande villkor för *ekvivalenta ljud* ska omfattas av en åtgärdsskyldighet vid överskridande

Hamnen har inget att invända mot att det även i föreslaget förstahandsalternativ (gällande villkor för ekvivalenta ljud från hamnverksamheten) föreskrivs en åtgärdsskyldighet vid eventuellt överskridande i enlighet med punkten 2 i andrahandsalternativet.

Förvaltningens synpunkter på Hamnens bemötande

Hamnen har i sitt tidigare inlämnade förslag till *andrahandsyrkande* för ekvivalent ljud angett att bullerdämpande åtgärder ska vidtas på befintliga bostäder vid överskridande av ekvivalenta ljudnivåer som uppmäts utomhus vid bostäder. Nämnden ställde sig positiv till åtagandet men saknade motsvarande åtagande kopplat till Hamnens *förstahandsyrkande* som nämnden förordade i sitt yttrande till domstolen (och som skiljer sig från andrahandsyrkandet på så sätt att begränsningsvärdena ska innehållas i utpekade kontrollpunkter inom hamnområdet).

Miljöförvaltningen ser därför positivt på att Hamnen nu anger att de är beredda att vida bullerdämpande åtgärder på befintliga bostäder även vid överskridande av de ekvivalenta ljudnivåer som föreslås i Hamnens *förstahandsyrkande* och förordar därmed att detta åtagande även ska fastställas av domstolen.

I övrigt kvarstår nämndens önskemål om att Hamnen ska definiera vad som avses med ett "regelbundet överskridande" samt "årsmedelnatt" som omnämns i Hamnens andrahandsyrkande (punkten 2 i Hamnens andrahandsalternativ).

Hamnen angående nämndens synpunkter att begränsningsvärdet för *momentana ljud* ska innehållas i kontrollpunkter inom hamnområdet

Hamnen finner det inte vara möjligt att utforma ett villkor även för maximalnivåer med utgångspunkt i de punkter som föreslagits för reglering av det ekvivalenta värdet. Detta eftersom de

maximalnivåer som bör beaktas alstras av färre källor än det ekvivalenta och då även uppvisar en stor spridning. Någon egentlig enhetlighet i ljudspridningen kan därför inte anses föreligga. Hamnens bedömning är vidare att dessa nivåer inte bör vara bestämmande för möjligheten att exploatera närområdet.

Förvaltningens synpunkter på Hamnens bemötande Miljö- och hälsoskydds nämnden har i sitt tidigare yttrande till domstolen framfört att Hamnens förslag till villkor för momentana ljud nattetid saknar en reglering gentemot den planerade nybebyggelsen i och med att villkorets begränsningsvärden anges att gälla vid befintliga bostadsfasader. Nämnden ansåg därför att det vore önskvärt att värdena för momentana ljud istället angavs att gälla vid kontrollpunkter i hamnområdet, på motsvarande sätt som i Hamnens förslag till förstahandsyrkande för ekvivalenta ljud.

Förvaltningen godtar dock Hamnens nu ingivna förklaring att det inte är lämpligt att ange begränsningsvärden för momentana ljud som gäller inom hamnområdet då de momentana ljuden har en allt för stor spridning. En stor spridning av momentana ljudnivåer bör därmed innebära att det är svårt för Hamnen att ange ett begränsningsvärde som representerar en ljudnivå som alltid, eller ens i 95 % av fallen, kan innehållas. Vad gäller Hamnens bedömning att momentana ljud inte bör vara bestämmande för möjligheten att bygga i närområdet så tolkar förvaltningen att Hamnen syftar på att det vid nybyggnation går att utforma bostäder på ett sätt som ger en tyst sida. I det fall Hamnen syftar på något annat bör det förklaras närmare.

Förvaltningen vidhåller emellertid nämndens andrahandsyrkande att begränsningsvärdet för momentana ljud från containerhanteringen bör sänkas med 5 dBA till 60 dBA, angivet som L95-värde, så att det bättre speglar de faktiska ljudnivåerna från Containerterminalen. Något bemötande av detta yrkande har inte ingetts av Hamnen.

Hamnens svar gällande hur man avser kontrollera efterlevnaden av begränsningsvärdena för lågfrekventa ljud

I fråga om kontrollen av bostäder som kan bli aktuella för åtgärder med avseende på lågfrekvent buller, kommer Hamnen att kontrollera detta genom emissionsmätningar på de fartyg som

kan förväntas ge upphov till lågfrekvent ljud. Därefter beräknas ljudnivån vid bostäder med mättningsdata som grund.

Förvaltningens synpunkter på Hamnens bemötande
Förvaltningen godtar Hamnens förtydligande i denna fråga. Däremot kvarstår nämndens önskemål att Hamnen ska förtydliga vad som ligger till grund för det föreslagna villkoret att överskridanden under mer än sammanlagt fem dygn per år ska berättiga till åtgärder.

Hamnen angående nämndens synpunkter på yrkat villkor för *momentana ljud från hamnrelaterad tågtrafik*

Hamnen godtar att sänka gränsen till 70 dB(A) angivet som L95-nivå för att låta bostäder bli föremål för undersökningar om behov av fasadåtgärder p.g.a. tågtrafik. I fråga om antalet fönster som kan behöva bullerdämpas vid nivåerna 70 respektive 75 dB(A) uppskattar Hamnen skillnaden till 340 fönsterrutor och då motsvarande en uppskattad kostnad om 650 000 kronor.

Förvaltningens synpunkter på Hamnens bemötande

Miljöförvaltningen är positiv till att Hamnen godtar en sänkning med 5 dB(A) för den gräns som ska gälla för undersökning av behovet av fasadisolerande åtgärder på befintliga hus. På så sätt kommer även bostadshus med en eventuell sämre ljudisolering än normalt omfattas av rätten för vidare undersökningar och eventuella fasadåtgärder.

Det är även positivt att Hamnen nu redogjort för antalet fönster som kan komma att behöva bullerdämpas. Varken det angivna antalet rutor (340 stycken) eller kostnaden för dessa (650 000 kronor) är dock enligt förvaltningens mening så omfattande att det motiverar att fönsteråtgärderna vidtas "... *senast två år från år 2025*" i enlighet med Hamnens villkorsförslag. Förvaltningen anser därför att bullerdämpande åtgärder på befintliga bostadshus, som säkerställer att inomhusriktnivåerna för momentana ljud inomhus kan innehållas, ska vidtas så snart som möjligt men senast två år från lagakraftvunnen dom.

SLUT

- Bilaga 1 Miljö- och hälsoskydds nämndens yttrande till mark- och miljödomstolen (MHN 2013-09-24), exkl. bilagor.
- Bilaga 2 Hamnens bemötande av remissinstansernas synpunkter. Remiss från mark- och miljödomstolen.